

200. Uddarp, Sya sn, Vifolka hd.

Pl. LXX. Fig. 1.

Litteratur: W. 135; C. F. Nordenskjöld, *ÖFT.* I, s. 99; *Reseber.* 1871, s. 91, teckn.; E. Ihrfors *Ostrog. sacra*, s. 23, teckn.

Om fyndet av stenen berättar C. F. Nordenskjöld p. a. st.:

»Då för flera år tillbaka ringmuren skulle omsättas och utvidgas, sprängdes dertill behöflig sten i en till Sya hörande hage nära socknens gräns ej långt från Uddarp. Nuvarande kyrkoherden Fr. Lejman i V. Harg hade händelsevis för 25 å 30 år tillbaka gjort en vandring genom förenämnda hage och varsnat, att den ena af de sprängda stenarne innehöll runor. Han hänvisade då de arbetande på olagligheten af att förstöra sådana minnesmärken. Emedlertid uppmärksammade han undertecknad vid dess vistelse i socknen på nyssnämnde förhållande, men de anställda efterspaningarne voro länge fåfänga. Sent omsider observerades en dag, just vid solnedgången, mörkare streck på en af ringmurens portstolpar. Vid närmare granskning upptäcktes, utom åtskilliga ornament, verkliga runor. Tyvärr hade dock både vid stenens sprängning och sedermera skedd aptering flera runor blifvit skadade, så att fullständig mening ej kunde utletas och allenast uti medlersta slingan orden: **umbl · ufta** ... voro läsliga.»

Runstenen utgör alltså nu västra grindstolpen till kyrkogården i Sya.

Ämnet är granit.

Inskriftsidans höjd är 1,30 m, bredden vid foten 43 cm, vid toppen 31 cm. Mittradens bredd är 18—20 cm.

Inskriften har stått i tre långsgående rader, skilda av linier. Den vänstra raden är förstörd, så att blott nedre delen kan ses av åtskilliga stavar samt längst ned nedre delen av **Λ R** ovan **uf** i mellersta raden.

I mellersta raden står först **1 u** med staven dold under jorden, **2 m** med bistaven till vänster bildande en triangel, till höger en halvcirkel. **3** är **Λ I**, icke **b**, någon fortsättning på bistaven finnes ej. **4** är **† a**, icke **l**, ehuru ovan en kort fördjupning finnes, lik **Λ I**. Denna rad innehåller alltså **umlaufti**, ovanför vilket inga runor skönjas eller synas hava funnits.

Högra radens övre del bör alltså hava innehållit den avlidnes namn. Överst tyckas två stavar finnas; den första trodde jag vara **k**; den tredje runan är **Λ R**, den fjärde och femte stavar; den fjärde möjligen **Φ m**. Därefter följer en punkt. På första runan efter denna utgår bistaven mycket långt ned, och runan torde vara **p**, den andra runan synes vara **k**, den tredje möjligen **n**, alltså ordet **pkn**. Efter en tydlig punkt följer därpå **u**, två stavar samt **n b**, troligen **[n]utan b[u]**. På den runa, som antagits vara **a** i **[n]utan**, kunna dock inga bistavar märkas, dock möjligen ha funnits i samma höjd som på **n**; **b** är under jorden men tydlig.

Vid inskriftens återgivande utmärker jag säkra runor med **fetstil**, osäkra med *kursiv*, gissade med antikva och genom stavspetsar antydda med i:

Vänstra raden: **Ri** *iii*
 1 2 5

Mellanraden: **kumlauf****i**
 10

Högra raden: **k***i***R***m***i** · **p***k***n** · **n***u***t****a****n** **b***u*
 15 20 25

Vänstra raden kan antagas hava börjat med namnet på den, som rest stenen. Då därav näst sista runan är **R**, antager jag, att namnet varit kvinnonamnet **kiRa** *Gēra*, isl. *Geira*, jfr fsv. *Gere* m. Lundgren, *Personnamn*. På något avstånd därifrån stå 3—5, som därför sannolikt utgjort ordet [**lit**] 'lät'. På detta ord måste en infinitiv följa och som sådan måste alltså **kumla** 'göra minnesmärke' (jfr Ög. 174 Skärkind) uppfattas. Då intet skiljetecken finnes efter denna inf., är det möjligt, att dess slutruna **a** skall läsas dubbelt och även utgöra början i prep. **aufi** 'efter', som annars vore ristad **ufi**.

Högra raden har börjat med den avlidnes namn, vilket efter det bevarade att döma sannolikt varit **kirma** *Gērma* av nom. *Gērme*, ett kortnamn till *Gērmund*, fsv. *Gēme* se Lundgren, *Personnamn*, där det anföres, att *Germunder Brytor* SRP nr 504, i n:r 498 kallas *Geme Brytor* och att *k* även eljest bortfaller i dylika namn.

Efter namnet har den hedrande beteckningen **pkn · utan** *þegn nýtan* 'en duglig man' följt. Wimmer, *De danske Runemindesmærker* IV, xxv, påpekar att *þegn* förekommer som beteckning för äldre, gifta män.

Den sista skönjbara runan **b** är sannolikt början av ordet *bōanda* 'äкта man', och den som rest stenen har alltså varit en kvinna, varför jag antagit det första namnet vara *Gēra*, icke *Gēri*. Men detta ord *bōanda* kan icke ha varit fullt utskrivet utan måste varit förkortat, antagligen till **bu**, varigenom ordet skulle räcka lika långt ned som det föregående ordet **kumla**.

Översättning: Gera lät göra minnesvård efter Germe, en duglig tegn, (sin) make.

Som en möjlighet måste dock även medgivas, att första namnet kunnat vara mansnamnet *Gēri* och sista ordet följaktligen en förkortning av *brōður*.

201. Veta kyrkogård, Vifolka hd.

Pl. LXX. Fig. 2 och 3.

Litteratur: B. 891; L. 1557; W. 131; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 752; P. A. Säve, *ATS*. I, s. 89, teckning av stenens vänstra kant; *Reseber.*, 1861, s. 57, teckning; C. F. Nordenskjöld, *ÖFT*. I, s. 53, teckning; *Reseber.* 1871, s. 94, teckn.; E. Ihrfors, *Ostrog. sacra*, s. 23, teckn.

Runstenen låg av gammalt i östra kyrkogårdsmuren vid södra hörnet med framsidan synlig, P. A. Säve upptäckte, att ristningen fortsattes på stenens vänstra kant, som låg uppåt. 1894 togs stenen ut ur muren och restes innanför på kyrkogården med framsidan åt vänster, vänstra kanten åt norr.

Ännet är rödaktig granit. Höjden är 1,72 m, efter resningen 1,30 m; framsidans bredd vid foten och vid ristningens början nedtill 30 cm, vid toppen 25 cm. Vänstra kantens bredd vid foten är 24 cm, vid ristningens början nedtill 26 cm, i toppen över **i i sin** 30 cm. Slingans bredd är 8—10 cm.

A. Framsidan. Framför **karli** står kolon, vars nedre punkt är avflagad, efter **auk** blott en punkt mitt i raden. Mellan **kuna** och **ristu**: står mitt på stenens från den övriga